

Verslag Kustwaarts debatten **24.08.09 – 28.08.09**

Het zomerprogramma van ARCAM draaide onder de titel 'Kustwaarts' helemaal om die driehoek Zandvoort – IJmuiden – Amsterdam. Met een expositie en een speciaal voor de gelegenheid uitgegeven kaart zijn belangstellenden gestimuleerd om het gebied eens goed te verkennen. Tegen die achtergrond werden in de week van 24 tot 28 augustus – met medewerking van een aantal lokale partijen – vijf avonden georganiseerd waarop uitvoerig over allerlei aspecten van dit deel van de regio is gesproken. Deze debatavonden vonden plaats in achtereenvolgens de plaatsen Zandvoort, IJmuiden, Haarlem, Haarlemmerliede & Spaarnwoude, en Zaanstad. Maarten Kloos, directeur van ARCAM, leidde op alle vijf de avonden de discussie.

Kustwaarts debat Zandvoort **24 augustus 2009** **Paviljoen Meyer aan Zee**

In een Zandvoorts strandpaviljoen begon op maandag 24 augustus de estafettereeks debatten Kustwaarts. Met op de achtergrond de ondergaande zon en een nog druk strand gaven **Miranda Reitsma (Provinciaal adviseur Ruimtelijke Kwaliteit van Noord-Holland)** en **Helen van Duin (directeur woonstichting De Key/De Principaal projectontwikkeling)** in korte inleidingen hun visie op de toekomst van Zandvoort.

Reitsma filosofeerde over stedenbouwkundige ingrepen om Zandvoort aantrekkelijker te maken. Helen van Duin gaf aan dat De Key in eerste instantie het woningbezit op orde wil krijgen en tevreden bewoners wil, daarnaast gaat De Key nadenken over ruimtelijke investeringen die de buurt en het dorp een impuls kunnen geven.

Allereerst wordt geprobeerd inzicht te krijgen in de situatie van nu. Wat is Zandvoort op dit moment? En wat is er zo uniek aan Zandvoort?

Zandvoort is een oud vissersdorp dat in de negentiende eeuw een drukbezochte badplaats werd. Na de Tweede Wereldoorlog zijn veel gebouwen gesloopt en is er snel en kwalitatief slecht herbouwd. Toen het toerisme naar Zuid-Europa een vlucht nam, raakte Zandvoort minder in trek. De beleving verdween. Veel stemmen gaan op om iets te doen aan het verslonsde, sombere karakter van Zandvoort.

Zandvoort heeft zoveel te bieden. Het heeft een breed strand dat vrij uitzicht biedt over zee. Het strand is hier niet versnipperd en vrij toegankelijk. Er is veel natuur en als enige badplaats in Nederland heeft het een treinverbinding naar het achterland.

“Het uitzicht is de schat....nergens zo'n mooi vrij uitzicht.”

“U kunt hier van alles; bramen plukken in de duinen, garnalen pellen, fietsen, surfen, het circuit etc. Alles kan in deze kleine gemeente met 17.000 mensen.”

Door het toerisme is er een groot verschil tussen het winter- en zomerseizoen. Dat is bijvoorbeeld te merken aan een groot aantal winkels dat dicht gaat in de winter.

Naast kwaliteiten is er in Zandvoort ook een aantal zaken waar men minder over te spreken is.

Na de Tweede Wereldoorlog is een groot aantal gebouwen gesloopt om plaats te maken voor goedkope, kwalitatief slecht gebouwde woningen. Deze woningen doen anno 2009 troosteloos aan. Ook de beleving van de badplaats is minder. Het verslonsde uiterlijk van de boulevard en de gebouwen wordt meerdere malen genoemd. “Zandvoort geeft een gefragmenteerde indruk. “

Als knelpunt wordt ook het wegennet genoemd dat niet aansluit op de andere netwerken.

Zandvoort heeft meerdere troeven in handen, niet alleen voor de oorspronkelijke bewoners en toeristen, maar ook voor inwoners van de Metropoolregio Amsterdam.

Een heer van VNG international en oud-wethouder vertelt over Zandvoort als oud vissersdorp en over de opkomst van Zandvoort als badplaats voor toeristen. “In de tijd dat vliegen goedkope werd en toeristen Spanje verkozen boven Zandvoort werd het minder hier. Vanaf 1998 zijn er al 27 modellen voor de structuurvisie

geweest. Er zijn in Zandvoort veel mensen die niets willen veranderen en teveel mensen die kiezen voor hun eigen belang en niet willen innoveren.”

Rutger van Oppenraaij (Gemeente Haarlem): Er is geen duidelijk beeld van Zandvoort. In Scheveningen fotografeer je het Kurhaus, maar wat fotografeer je hier?

Mevrouw Kouwenberg van Galerie Kunst & Koffie: We missen gastvrijheid. We moeten zuinig op ons dorp zijn, het heeft niet zoveel met gebouwen te maken, maar met gastvrijheid.

Gert van Kuyk vult aan: we kunnen zelf heel veel doen. Een glimlach kost niets.

Al snel blijkt uit de reacties dat er sprake is van een tweedeling in Zandvoort. De belangen van de bewoners en die van de toeristen staan soms lijnrecht tegenover elkaar. Sommigen beweren dat bewoners niets willen veranderen en dat de belangen van toeristen te ver van hen afstaan. “Het lijkt alsof hierdoor plannen niet van de grond komen.”

De Key is sinds kort actief in Zandvoort en gaat zich in eerste instantie richten op de vraag van de bewoners en in tweede instantie pas op het ontwikkelen van meer woningen. “We willen kwaliteit bieden en er door investeringen meer van maken dan een armoedige badplaats. Scheveningen is als badplaats twee stappen verder.”

Ferry Verbrugge van de VVV Zandvoort merkt een toenemende vraag naar overnachtingen in Zandvoort en pleit voor meer hotels in het dorp, niet op de lange termijn, maar zo snel mogelijk. Lana Lemmens (ook van de VVV) vult aan: “we hebben ook slecht-weer-voorzieningen nodig.”

De suggestie meer te investeren in werkgelegenheid voor de bewoners, waardoor woon-werkverkeer weg zou vallen wordt door Dirk Freling (KvK) weerlegd. We leven in een netwerk van dorpen en steden waar bewoners zich in bewegen en niet perse werken waar ze wonen. Dat is nu het kenmerk van de driehoek Zandvoort-IJmuiden-Amsterdam; met z'n allen hier werken, wonen en recreëren. Freling vervolgt: “Zandvoort heeft een enorme potentie, maar door belangen die elkaar teveel bijten, worden kansen gemist. Meer draagvlak creëren, meer creativiteit hier naar toe halen en seizoen-rond-strategieën ontwikkelen.”

Bruno Bouberg Wilson (raadslid gemeente Zandvoort): “De tegenstelling in Zandvoort tussen toeristen en bewoners is evident. Het mag geen Benidorm worden, maar de Middenboulevard is misschien niet de juiste plek voor woningen.”

CDA Zandvoort: “Waar willen we heen? Op welke schaal? De 19de eeuw is een totaal andere schaal. Anno 2009 is er meer ruimte nodig voor een schaalessprong.”

Er wordt ook opgemerkt dat niet meer alles kan binnen de contouren van bijvoorbeeld beschermd natuurgebied.

Martijn Vos (Provincie Noord-Holland) geeft aan dat er plannen zijn om samenwerking tussen verschillende kustplaatsen te bewerkstelligen. Iedereen heeft een eigen identiteit, maar er zijn ook overeenkomsten. Kustversterking geeft grote mate van gemeenschappelijkheid in de kustplaatsen. Er is een initiatief van Maurits de Hoog om een programma aan te bieden, maar de plannen voor een tweede duinrand worden als utopisch gezien, wat niet wegneemt dat men moet durven dromen.

Marten Bierman (wethouder Zandvoort) stipt het Plan Middenboulevard aan: “Het is een kader waarbinnen in de toekomst concrete projecten kunnen worden ontwikkeld. Voorgaande plannen klopten gewoon niet. Dit plan schept voorwaarden en schept ruimte voor creatieve ideeën. Wij zijn de regisseur.”

Er wordt gesproken over een nieuwe invulling van het Palace Hotel. Het gebouw is een stempel, kan als beeldbepalend fungeren, maar het gebied eromheen, daar moet iets mee gebeuren.

“Er is hier behoefte aan een toekomstbeeld, een planmatige aanpak. Daar moeten we heen: een verleidelijk plan. Je hebt niets aan stukjes. Maak een skyline!”

Een geslaagd voorbeeld zijn de MM 4 flats, opgeknapt met materiaal uit de duinen.

Het verhaal van Zandvoort is een complex verhaal van een tweedeling: het belang van bewoners en dat van toeristen. Zandvoort, waar de ligging aan zee de grootste kwaliteit is en waar alles beter lijkt als de zon schijnt, heeft genoeg troeven in handen om weer de badplaats van weleer te worden en een belangrijke functie binnen de Metropoolregio te verwerven.

Kustwaarts debat Velsen / IJmuiden

25 augustus 2009

Thalia Theater

In de prachtige entourage van het Thalia Theater zijn er vanavond ongeveer 80 bezoekers, variërend van mensen van de gemeenten (zowel Velsen als Zandvoort als Haarlem), bewoners (type 'van hier, verhuisd en nu weer terug'), een paar architecten en stedenbouwers.

(Noot: het gaat om de gemeente Velsen waarbinnen het dorp IJmuiden ligt. Vanwege de naamsbekendheid van IJmuiden wordt deze naam ook wel gebruikt om de gemeente Velsen aan te duiden.)

Quotes

'...die ik ook nog steeds de hoogovens noem' (meest gehoorde opmerking van de avond)

'met de beachbus vanaf de fastlineferry naar het kitesurfen' (Wat is dat toch met dat Engels tegenwoordig?)

'Dan vind je de ANWB op je weg' (Annette Baerveldt legt uit waarom bordjes met 'IJmuiden aan Zee' er voorlopig niet inzitten. Hebben we u ooit de verkeerde kant op gestuurd?)

'Anders krijg je net de Poolse Landdag' (Frans Baud schetst het schrikbeeld van bestuurders uit de Metropoolregio.)

'Op de sluizen van IJmuiden heb ik jou vaarwel gekust' (Joop Roos laat uit volle borst horen wat het sterkste punt van IJmuiden is.) '...en de lichtjes van de hoogovens'.

Na een korte introductie van Maarten Kloos waarin hij de onafhankelijkheid van ARCAM benadrukt houdt **Frans Baud (voorzitter Havenondernemingsvereniging IJmond)** een pleidooi voor meer bestuurlijke moed om tot een betere samenwerking te komen op het niveau van de metropool. Het Noordzeekanaal zou als een verbinding tussen de verschillende gebieden kunnen fungeren. Kijk naar voorbeelden als het Suez- en Panamakanaal.

Annette Baerveldt (wethouder Toerisme en projectwethouder Kustvisie IJmuiden aan Zee) vertelt vervolgens dat IJmuiden geprofileerd zal worden als een sportieve kustplaats, het recreatiegebied bij uitstek van de Metropoolregio Amsterdam. De nabijheid van de haven is een kans: waar anders kun je vanaf het strand naar schepen kijken?

Wat is de kracht van Velsen?

Velsen/IJmuiden is een verzameling van zeer verschillende gebieden die toch op een logische manier een eenheid vormen. Onderscheiden kunnen worden: de hoogovens, de sluizen, de dorpen en het strand. Het is de toegangspoort van Amsterdam en de vestigingsplek van Corus. Dit laatste zegt iets over de mentaliteit van de plek: er wonen harde werkers. Voor ieder wat wils dus. Wat nog ontbreekt is een betere ontsluiting.

Rob Stam (woont in Velsen-Zuid, werkt in A'dam): Het gaat hier niet om fysieke schoonheid. Velsen is juist ruig en 'lelijk'.

Mevrouw uit Santpoort (echte Velsenaar): Er zijn wel degelijk mooie gebieden! Zo hebben we de binnen duinrand en de landgoederenzone. Deze gebieden kunnen ook benut worden in de Metropoolgedachte, maar dit is niet goed opgepakt door de gemeente Velsen.

René van der Linden (beleidsadviseur RO Velsen): Er is sprake van geïsoleerde verrommeling! Er moet iets gebeuren met de infrastructuur t.b.v. industrie en toerisme. Je kunt de verrommeling tot kernwaarde maken, maar dan moet je het gebied wel ontsluiten.

Hoe staat het met de samenwerking op Metropolitaaan niveau?

Samenwerking tussen Velsen/IJmuiden en Amsterdam is door initiëring van de Metropoolregio hechter geworden. Toch kan het nog veel beter. Bovendien kampt Velsen/IJmuiden met vraagstukken die wellicht beter eerst intern kunnen worden opgelost. Men is het erover eens dat de vraag wat de beste bestuursstructuur zou zijn niet relevant is en de samenwerking en planvorming alleen maar zou belemmeren.

Yvonne Lubbers (Ondernemersvereniging IJmuiden aan Zee): Omdat die kustvisie niet is afgemaakt heeft het gebied twintig jaar stilgestaan! Die verbinding tussen de haven en de kust moet eerst worden afgemaakt. Daarna kan je je pas richten op samenwerking met de andere gemeenten. 1. kustvisie afmaken; 2. weg afmaken; 3. marketing en site verzorgen; 4. borden op A9 e.d. met 'IJmuiden aan Zee'.

Maarten Kloos: We zitten dus met een communicatieprobleem. Kan dit in metropolitaaan verband worden opgelost (meer gemeenten kampen met het probleem dat het moeilijk is hun kwaliteiten aan te geven)?

Man Rijkswaterstaat: Voor de bewegwijzering moet je bij de ANWB zijn.

Anneke Been (Projectbureau Masterplan Noordzeekanaalgebied): Echte samenwerking die vruchten afwerpt blijft lastig vanwege de dilemma's haven/wonen/recreëren enz. Wij als Projectbureau Masterplan Noordzeekanaalgebied kunnen niet met onze vuist op tafel slaan, maar dragen slechts bouwstenen aan. De wethouders van de gemeenten moeten het doen. Om een voorbeeld te geven: je zou de bedrijventerreinen langs het kanaal onder één beheer kunnen brengen. Zo haal je de onderlinge concurrentie er uit en benadruk je het gezamenlijke belang. Nu is het zo vrijblijvend dat alle gemeenten de krenten uit de pap willen en de moeilijke opgaven uit de weg gaan. Hopelijk worden dit soort zaken via de structuurvisie door de provincie opgepakt.

Wat heeft Velsen/IJmuiden aan de metropool en omgekeerd?

Men is het er over eens dat er veel kansen liggen. Het gebied als metropolitaan park. Geopperd wordt zelfs dat als Amsterdam gaat voor de organisatie van de Olympische Spelen 2028, IJmuiden zich kan profileren als plaats voor het kitesurfen en dergelijke sporten. De spin-off moet gericht worden op de infrastructuur. Ook liggen er kansen voor de haven, zoals onder meer blijkt uit de visie van Urhahn voor 2040.

Man uit het publiek: Die visie van Urhahn gaat alleen maar over mogelijkheden om de haven uit te breiden. Het zegt niets over het mengen van functies.

Hans van den Born (KCAP): Het plan voor Droom NH (dat de Kustwaarts uitnodigingskaart siert) scheidt een geïntegreerde oplossing voor het hele gebied. Maar dit is lastig in praktijk te brengen vanwege de versnipperde bestuurlijke organisatie.

Marten Bierman (wethouder Zandvoort): Je moet eerst met een belegger praten, dan ben je snel uit je droom! Ik dacht dat we alleen in Zandvoort twintig jaar over besluitvorming deden. Er lijkt een sfeer te zijn van 'het is wel goed zo'. Stap één om dit te veranderen is dus: niet meer verbieden om iets te willen. Binnen de Metropoolregio Amsterdam zijn er drie clusters te onderscheiden: Almere, Amsterdam en Kennemerland. Als het Rijk moet kiezen waar het een euro aan uitgeeft, welke criteria worden dan gehanteerd? In Almere moet nog ontzettend veel gebeuren voordat daar überhaupt gebouwd kan worden. Hier zijn veel meer kansen die op eenvoudigere wijze te realiseren zijn.

Kees Joustra: Je moet elkaar binnen de Metropoolregio niet afvallen, juist aanvullen.

Marten Bierman: Maar als Almere de eis stelt alleen die 60.000 woningen te willen bouwen als de IJmeerverbinding er komt, dan hangt hier een flink prijskaartje aan, wat inhoudt dat dit geld niet voor iets anders (bijvoorbeeld Kennemerland) gebruikt kan worden.

Vrouw uit het publiek: Maar wij hebben hier toch helemaal geen plek voor 60.000 woningen!

Velsen/IJmuiden is een stoere plek met als kernwaarden de sluizen, de hoogovens en de haven, maar tegelijkertijd ook schilderachtige dorpjes, landgoederen en duinlandschap. Eenheid door diversiteit. Er liggen kansen bij uitstek om uit te groeien tot het recreatiegebied van de metropoolregio. Een betere ontsluiting en communicatie over de kwaliteiten van 'IJmuiden aan Zee' zijn dan wel voorwaarde.

Kustwaarts debat Haarlem

26 augustus 2009

ABC Architectuurcentrum Haarlem

De zaal is vol met 85 bezoekers, de tuindeuren staan open. Op de achtergrond het geroezemoes van een 'A-net' bijeenkomst waarvan vele bezoekers doorstromen naar dit debat. Aanwezig zijn veel Haarlemmers (gemeente, architecten), Amsterdammers ('ik kon alleen vanavond') en niet te vergeten mensen die uit Amsterdam naar Haarlem zijn verhuisd.

Quotes

'Ik ben nooit zo goed in snelwegen' (Joost Ravoo, regiodirecteur Randstad Noord NS gaat liever met de trein)

'Mensen razen uit in Amsterdam, verhuizen naar Haarlem, krijgen kinderen en vallen in slaap' (Antwoord op de vraag: wat is er zo typisch aan Haarlem?)

'Lekker rustig.' (Meest gehoorde quote van de avond.)

'Haarlem als het Venetië van de Metropoolregio Amsterdam!' (Thijs Asselbergs pleit voor een duidelijke keuze.)

Maarten Kloos houdt een korte introductie. Dit is geen inspraakavond! Vanavond draait het om Haarlem als de stad op zich en om de relatie van Haarlem met de Metropoolregio Amsterdam en de bijzondere ligging tussen Amsterdam en de kust.

Max van Aerschot (stadsbouwmeester van Haarlem) pleit ervoor de metropoolgedachte te gebruiken om de stedenbouwkundige opgaven waar Haarlem voor staat, van de grond te krijgen. Haarlem heeft te lang alleen naar binnen gekeken. De tweede spreker, **Joost Ravoo (regiodirecteur Randstad Noord NS)** benadrukt de noodzaak voor alle gemeenten binnen de Metropoolregio om zich duidelijk te profileren. In het geval van Haarlem: waarom zouden mensen naar Haarlem moeten komen? Haarlem moet zich onderscheiden. Ligt de kracht in de rust en ruimte en de nabijheid van zowel de kust als Amsterdam?

Wat is de kracht van Haarlem?

Genoemd worden de rust, het historische centrum met het grote culturele aanbod, de ligging dichtbij het strand en Amsterdam. Een stad om te genieten. De vraag rijst of Haarlem slechts een overloopgebied van Amsterdam is en zo ja, of dat dan erg is.

De reacties zijn wisselend. 'Import-Haarlemmers willen de stad voor zichzelf houden, we moeten Haarlem juist beter bereikbaar maken.' 'Zonder de nabijheid van Amsterdam was ik nooit in Haarlem komen wonen.'

Hoe zou Haarlem zich kunnen positioneren?

Als rustige stad, vlakbij Amsterdam en bij het strand. Van de tuttigheid kan je een icoon maken. Maar dit suggereert dat de stad 'af' zou zijn en dit is allerm minst het geval. Er liggen belangrijke opgaven, namelijk verdichting (niet ten koste van het groen) en een betere ontsluiting. Ook investeren in volkshuisvesting en bedrijfsruimten. 'Zonder economie is een stad zo dood als een pier!'

In het verlengde hiervan merkt iemand op dat de relatie met Schiphol versterkt zou moeten worden.

Reactie hierop: Juist niet meer op Schiphol inzetten, die slag is verloren. Dat is juist het mooie van het samenwerkingsverband 'Metropoolregio Amsterdam': niet iedere gemeente hoeft alles in zich te hebben, maar kan zich positioneren aan de hand van specifieke kwaliteiten.

De gemeenten (waaronder Haarlem) moeten echt durven kiezen voor iets waar ze het beste in zijn.

Thijs Asselbergs: Haarlem als het Venetië van de Metropoolregio Amsterdam. Een aantrekkelijke stad met publiekstrekkende evenementen (referentie biënnale).

Opgemerkt wordt dat Venetië puur een toeristenstad is geworden en dat er geen Venetiaan meer te bekennen is.

Wat kun je doen met het 'instrument' metropool? Geeft Amsterdam ook iets terug?

Max van Aerschot: Door verdichting creëer je een draagvlak voor zaken als vervoer (OV-lijnen) en daarmee een sterkere positie binnen de metropoolregio.

Hierop worden zorgen geuit omtrent het waarborgen van kwaliteit bij grote verdichting.

Max van Aerschot: Verdichting laat juist ruimte aan zaken als groen en water. Bestaand 'rood' versterken en bestaand 'grijs' (infrastructuur e.d.) groener maken.

Dame uit het publiek: Haarlem is ongeveer net zo ver van het centrum van Amsterdam als Amsterdam-Noord. Zou je Haarlem niet kunnen zien als een buitenwijk van Amsterdam?

Hier wordt overwegend ontkennend op gereageerd. Amsterdam ziet zichzelf teveel als centrum, waardoor een echt goede relatie wordt belemmerd.

Joost Ravoo: Haarlem moet zich juist onderscheidend profileren ten opzichte van Amsterdam. 'Amsterdam geeft het je niet graag'. Kansen zien in bijvoorbeeld de Amsterdamse Cruise Terminal die op een steenworp afstand van Haarlem ligt. Toeristen de grachtengordel uittrekken.

Hoe zit het met de regie? Ligt hier een rol voor de 'neutrale' provincie (die zich juist lijkt terug te trekken) of is een meer institutionele rol voor de Metropoolregio Amsterdam noodzakelijk?

Reactie uit het publiek: Amsterdam mag niet de hoofdrol naar zich toe trekken. Haarlem moet een betere persoonlijke relatie met het Rijk opbouwen.

Max van Aerschot: Er wordt wel degelijk samengewerkt met het Rijk. Binnenkort vindt een reeks 'stadsbouwmeester-gesprekken' plaats in samenwerking met Atelier Rijksbouwmeester.

Maarten Kloos: Binnen de metropoolregio hebben we allemaal met elkaars problemen te maken.

Jan Nieuwenburg (wethouder Haarlem): We moeten werken vanuit onze eigen kracht. Kijk naar Almere, dat afhankelijk is van de dure schaalprong. Wij zouden ook een dergelijk programma moeten opstellen om de aandacht van het Rijk te trekken!

Maarten Kloos refereert aan Schiphol City waarbij het gangbare perspectief totaal werd omgegooid en Schiphol als centrum van de regio werd gekozen. Zo'n model leverde vrijheid in het denken op. Zoiets zou hier ook moeten gebeuren!

De verwachting was dat de avond meer over Haarlem Oost zou gaan, maar het ging veel meer over Haarlem als centrale stad. Haarlem moet een keuze maken hoe het zich wil positioneren en hoe het de ligging tussen Amsterdam en de kust optimaal kan benutten. Samenwerking tussen de verschillende gemeenten in de Metropoolregio Amsterdam lijkt vooralsnog niet zo effectief: iedereen is toch nog vooral met zijn eigen hachje bezig.

Kustwaarts debat Haarlemmerliede & Spaarnwoude **27 augustus 2009** **Golfclub Houtrak**

Tussen de golfende heren van middelbare leeftijd, stroomt een select gezelschap een intiem zaaltje binnen, midden in de groene buffer van Haarlemmerliede & Spaarnwoude. Met de 37 bezoekers, is de zaal toch aardig gevuld. Na een korte inleiding van Maarten Kloos over het gebied, zet **Vincent Pieters (Dienst Landelijk Gebied)** het publiek aan het denken door de vraag te stellen wat eigenlijk een bufferzone is. Naarmate de buffer meer nodig is, wordt hij steeds meer aangetast. Het grootste nadeel van het bufferzonebeleid is dat er dan tot aan de grens van de buffer gebouwd wordt. **Burgemeester Bert Bruijn** pleit vervolgens voor een betere samenwerking met de omliggende gemeenten en komt met het nieuws dat hij “in de wandelgangen van de provincie” heeft vernomen dat in de nieuwe Structuurvisie zowel de Houtrakpolder als de Wijkermeerpolder zullen worden gespaard van uitbreiding van de haven.

Van alle kanten wordt er aan deze buffer geknabbeld. We hebben onze burens nodig, maar tegelijk zien we de Metropoolregio Amsterdam als een bedreiging.

Ed Buijs (Dienst Ruimtelijke Ordening): Onverschilligheid is het grootste gevaar voor Spaarnwoude. Het natuurlijke groengebied krijgt steeds meer waardering. Het Amsterdamse Bos, het Twiske en Spaarnwoude krijgen juist steeds minder waardering. Er zijn twee keuzes: of alleen vechten of bondgenoten zoeken!.

Cees van Kippersluis (bewoner): Het unique selling point hier is de nabijheid bij de steden. De notie van natuur en landschap staat hoog aangeschreven.

Ed Buijs: Het probleem van Spaarnwoude is dat voor Amsterdam de haven er tussen zit. Het is te ver weg. Er bestaat veel concurrentie van nabijgelegen gebieden, die geen lawaai van Schiphol hebben.

Pito Dingemanse (Haven Amsterdam): De groei van de haven zal op het eigen gebied plaats vinden, zoals burgemeester Bert Bruijn al zei. We weten nog niet hoe het over twintig jaar zal zijn. Er zijn verschillende scenario's en we zoeken naar innovatieve oplossingen voor uitbreiding.

Mevrouw Polderman-Bulterman: Innovatieve oplossingen?! Er liggen nu bergen kolen op belangrijke plekken! Vincent Pieters geeft aan dat het hier om een bufferzone gaat. Dus die kolen gaan nooit over de grenzen van de buffer heen. Die kolen blijven daar. Het moet gaan over hoe de bufferzone gebruikt wordt!

John Breen (stedebouwkundige bij Urhahn Urban Design): Wat betreft die onverschilligheid moeten we onze zegeningen tellen. Spaarnwoude heeft nou eenmaal weinig aantrekkingskracht.

Cees van Kippersluis: Dat is prima! U hoeft niet te komen!

Bert Bruijn: Hoe lang denk jij dat het duurt voor er onverschilligheid komt met zo een attitude!

Cees van Kippersluis krabbelt terug.

Maarten Kloos, die al een aantal maal probeert om de kracht van Haarlemmerliede & Spaarnwoude van het publiek te horen, vraagt zich af of het onmogelijk is om een positieve definitie van de buffer te geven

Bart Vink (VROM): Ja, dat klopt. 'Buffer' is een defensieve term.

Maarten Kloos: Ik vind het een prachtig gebied! Waarom hoor ik dat niet? Vanaf nu noemen we het 'Groene Volte' om van de term 'buffer' af te zijn.

Mevr. Vink (wethouder Financiën en Welzijn): Wij hebben ruimte, lucht, rust, recreatie, dorpjes, gemeenschapszin! Wij kennen elkaar. De jeugd vindt hier geen woning, maar komt later terug in Haarlemmerliede/Spaarnwoude wonen. Ik ben hier geboren en getogen. De functie van het gebied is om de verstedelijking en de haven tegen te houden.

Hoe sterk is het centraliteitsdenken vanuit Amsterdam?

Ed Buijs: Velsen en Haarlem zijn frequentere gebruikers van Spaarnwoude, dan Amsterdam.

Bert Bruijn: Groen is belangrijk voor de burgers. De verbinding vanuit Amsterdam is minder goed.

Maarten Kloos: En weet de IJmuidenaar de route naar Spaarnwoude te vinden?

Annette Baerveldt (wethouder Toerisme van de gemeente Velsen/IJmuiden): Velsenaren komen hier veel. En de Houtrakpolder is de achtertuin van Amsterdam.

Maarten Kloos vraagt wat Haarlemmerliede aan de haven te bieden heeft.

Pito Dingemanse (haven Amsterdam): De scheiding is heel sterk. Onbekend maakt onbemind. De volle haven wordt ervaren als leegte. We proberen de bewoners te verleiden door de haven naar Spaarnwoude te fietsen. Bert Bruijn: Je zou de waterberging, die nu in Haarlemmerliede is, in de haven kunnen doen, zodat de haven aantrekkelijker wordt.

Een landschapsarchitect uit Haarlem zegt, dat zwerven door het gebied vanuit Haarlem niet echt mogelijk is. Het gebied heeft een rommelige achterkant. Je moet dan door de Waarderpolder, wat niet fijn is.

Bart Vink: De gedachte van de Metropoolregio Amsterdam moet de relaties van negatief naar positief maken. Dit is het moment!

Vincent Pieters: Er wordt wel eens een fietspad aangelegd en 100 meter verderop blijkt de volgende gemeente een ander fietspad aan te leggen. We moeten samenwerken! De metropoolgedachte moet ingevuld worden! Eerst moet er draagvlak komen om te kunnen verbinden.

Gerda Dinkelman (adviseur water voor de Provincie Noord-Holland): Misschien komt die hoge mate van verrommeling wel doordat de boeren de grond pachten, zoals ik in het verhaal van Vincent Pieters heb gehoord. De voorzitter van de Rekenkamercommissie en een aantal bewoners delen die zorg. Er blijkt hier een natuurlijke tendens tot verrommeling te zijn, met name aan de westkant, bij Haarlem.

John Breen: Je zou een koppeling moeten maken tussen de IJdijken en de Stelling van Amsterdam in combinatie met het groen. Daarmee kan je een aantrekkende werking realiseren. Een sterke metropool moet groeien, in en buiten de stad.

Bert Bruijn: Het overleg met de buurgemeenten moet beter.

Ed Buijs: De Stelling van Amsterdam is de belangrijkste troef. Het ligt in een groot gebied. Het is een Rijksbufferzone. Droom is om een metropolitaan overleg rond het groen van de Stelling te maken, maar dat is nog lang niet zo.

Michiel Veldkamp (Dienst Landelijk Gebied): We moeten het noordelijk deel van de Haarlemmermeer ook bij deze bufferzone trekken. De wegen zijn barrières, maar bieden ook juist kansen.

Kustwaarts debat Zaandam

28 augustus 2009

De Koekfabriek

Het laatste debat in de reeks, of de finale volgens Zaanstads wethouder Piet Keijzer, vond op vrijdagavond 28 augustus plaats in De Koekfabriek, een prachtig industrieel monument aan de Zaan. De zaal was helemaal vol. Behalve 'Zaankanters', waren er in het publiek toch ook enkele Amsterdammers en andere belangstellenden uit de andere 'Kustwaarts'-gemeenten.

Maarten Kloos vat de afgelopen vier debatten kort samen. Zandvoort bleek een enclave, waarvan de meeste bewoners, bijna letterlijk met de rug naar de Metropool staan. De sfeer in IJmuiden was een stuk opener. In Haarlem bleek er sprake van een spanningsveld tussen Amsterdam en Haarlem, waarbij Haarlem een stad is waar je je rustig terugtrekt na je dynamische jeugd in Amsterdam te hebben doorgebracht. In Haarlemmerliede ging het vooral over de grenzen van de groene buffer die die gemeente is en over het 'zachter' maken van die grenzen.

Piet Keijzer is blij met het initiatief voor de Kustwaarts-debatten, waarbij de architectuurpodia in de regio gezamenlijk zijn opgetrokken. Ook is hij blij met de oriëntatie van de Kustwaartskaart waardoor er weer met een frisse blik naar hetzelfde gebied kan worden gekeken.

Verandering van oriëntatie is ook in Zaanstad actueel. Want Zaanstad wil zich de komende jaren meer op het IJ gaan richten. De gemeente heeft stedenbouwkundige Gert Urhahn gevraagd een studie te doen naar dit gebied en heeft hem daarbij zo veel mogelijk de vrije hand gegeven. De studie maakt onderdeel uit van een proces waarin een visie op de ontwikkeling van Zaanstad wordt ontwikkeld. Historisch gezien bestaat er al vanaf de 12de eeuw een relatie tussen Amsterdam en de Zaanstreek. Zaanstad is van oudsher al een overloopegebied voor activiteiten waarvoor in Amsterdam geen plaats meer is.

Wat betreft de samenwerking met Amsterdam onder het motto van de metropool staat hij in principe positief, omdat dat het niveau is waarmee de belangen van Zaanstad het beste zijn gediend. De agenda van Zaanstad wordt sterk bepaald door het feit dat het inkomens- en opleidingsniveau van Zaanstad nog steeds achter loopt bij het landelijke gemiddelde.

Voor de komende jaren is het streven de sterke kanten van Zaanstad, namelijk industriële monumenten, water en landschap te versterken, dan/wel beter te profileren. De verbindingen met Amsterdam dienen verbeterd te worden.

De tweede inleider, **Gert Urhahn** presenteert (primeur) het plan *Zaanstad aan het IJ*. Hij schets toekomstscenario's waaruit naar voren komt dat een betere ontsluiting (vooral voor het langzame verkeer) absolute voorwaarde is voor nieuwe ontwikkeling aan het Noordzeekanaal, waardoor Zaandam zich letterlijk opent aan het IJ en waardoor er op termijn ook langs de oever een logische continuering van de oeverontwikkelingen in Amsterdam-Noord zou kunnen ontstaan.

Vanuit het publiek wordt opgemerkt dat één van de opvallendste kenmerken van de Zaanstreek zijn ruigheid is. Han Michel vindt dat je vooral moet overdrijven waar je goed in bent. Voor Zaandam betekent dat volgens hem dat op kleine schaal moet worden ingezet. Te grootschalige ontwikkelingen passen niet in dit gebied.

Hans Staller van de Gemeente Zaanstad merkt op dat Zaanstad niet één maar zeven identiteiten kent, met alle schakeringen van tamelijk stads tot dorps tot landelijk.

Zef Hemel (Dienst Ruimtelijke Ordening Amsterdam) zegt dat de Metropool Amsterdam geen afspraak is over een (gezamenlijk) geambieerd eindbeeld. Het is vooral een administratieve afspraak om ontwikkelingen beter op elkaar af te stemmen zodat het gebied als geheel zich (internationaal) beter kan profileren.

Ook Amsterdam kent verschillende identiteiten en toch vormen ze samen een stad. Hetzelfde geldt voor de Metropool. Dat er intensief wordt samengewerkt met Almere, concurreert niet met eventuele ontwikkelingen ten westen van Amsterdam.

Vanuit de zaal wordt opgemerkt dat het weer hip is om Zaanster te zijn. Bewustzijn en trots op eigen identiteit is belangrijk. Paul Carree zegt dat het denken in termen van de metropool, het denken over de ontwikkelingen is het eigen (kleine) gebied, richting geeft. Als gevolg daarvan is ook Zaanstad zich aan het oriënteren over herontwikkeling aan het IJ.

De heer Linnekamp (Groen Links) merkt op dat in de Zaanstreek van oudsher langs linten is gebouwd. Die bebouwing was altijd naar de Zaan toe gericht, maar ook bebouwing langs het IJ en het Noordzeekanaal kan je zien als een bebouwingslint, waarmee Amsterdam en Zaandam op natuurlijke wijze naar elkaar groeien. De waterlopen zijn hierin een structurerend element.

Han Michel merkt op dat het in Amsterdam vooral de overheid is die sturing geeft aan ruimtelijke ontwikkelingen. In Zaanstad is dat proces anders, passend bij de mentaliteit van de bewoners van de Zaanster. Een proces dat daardoor meer bottom-up is en geleidelijk en als gevolg van vooral particulier initiatief tot stand komt. De rol van de overheid zou zich moeten beperken tot het scheppen van voorwaarden. 'Soms moet je iets doorprikken'. In Amsterdam is de aanleg van de Piet-Heintunnel een voorbeeld van een nieuwe ontsluiting die van vitaal belang was voor een succesvolle ontwikkeling langs de Zuidelijke IJ-oever.

Van functiemenging is in de Zaanstreek van oudsher al sprake. We moeten er ook rekening mee houden dat scheiding van industrie en wonen in de toekomst minder noodzakelijk zal zijn als gevolg van duurzame ontwikkeling.

Volgens Jurgen Hoogendoorn (Ontwikkelingsbedrijf Gemeente Amsterdam) heeft Zaanstad een schat in handen. Authenticiteit is volgens hem het sleutelwoord. De informele cultuur van Zaanstad zou richting moeten geven aan de ontwikkelingen. Of eigenlijk, dingen gewoon laten gebeuren.

Ineke Harder (Westwaarts) legt uit dat Westwaarts een platform is dat verkent wat er in het gebied allemaal speelt op het gebied van verbindingen, milieu, verstedelijkingsrichtingen, groen etc. Het is waanzinnig complex, mede door de enorme dynamiek in het gebied.

Het nut van structuurvisies opstellen is dat daarmee duidelijk wordt welke dilemma's er leven. En dan zal blijken dat er soms geen dilemma's (meer) blijken te bestaan, industriële en landschappelijke belangen zijn niet noodzakelijkerwijs tegengesteld aan elkaar, maar in sommige gevallen heel goed met elkaar te verenigen.

Het centrale dilemma is natuurlijk dat economische belangen, verstedelijkingswensen en het behoud van het landschap zich niet met elkaar laten verenigen. Het is de uitdaging te onderzoeken of deze belangen elkaar noodzakelijkerwijs in de weg staan.

Piet Keijzer geeft aan dat je altijd van je eigen identiteit moet uitgaan.

Leontine de Koning (Haven Amsterdam) wijst erop dat de verschillende systemen in het gebied (economische, logistieke, water, natuur en landschapssystemen) allemaal anders zijn. Hester Aardse (BMA) voegt er nog een andere aan toe: cultuursystemen.

Indira van 't Klooster (Architectuur Lokaal) vraagt of planologische anarchie een manier zou zijn om met dit gebied om te gaan.

Iemand merkt op dat er in dit gebied veel particulier initiatief is. Wat ontbreekt is een gemeenschappelijk beleefd belang.

Ron Kiburg: Anarchie past bij Zaanstad. Het was bij uitstek het gebied om je te ontworstelen aan de regels van de Amsterdamse gilden. De vraag is dus: plannen maken (en uitvoeren) of vrijheid geven?

Max van Aerschot (stadsbouwmeester Haarlem): We komen vanavond steeds weer terug bij termen als identiteit, authenticiteit, chaos, de anarchistische grondhouding van de Zaanster. Met wil het karakter van het gebied behouden, niet te veel plannenmakerij, veel meer laten woekeren.

Frederik Goos denkt dat het de ruimtelijke kwaliteit ten goede komt als stedenbouwers wel de contouren en de vormen in grote lijnen vastleggen, maar zich onthouden van programmatische voorschriften.
Timmersma vindt dat het vanavond gepresenteerde plan teveel een beeld is. Het gaat er om na te denken over welke interventies wanneer nodig zijn en of de overheid daarin een leidende rol kan spelen. Structuurvisies moeten meer scenario's geven: als dit, dan dat.... in plaats van kaartbeelden en programma's.
Ineke Harder beaamt dat het opstellen van scenario's een logisch gevolg is op de verkenningen.
Leontine de Koning stelt voor om vooral in te zoomen op de plek waar Zaanstad en Amsterdam elkaar treffen.